

Briuselis, 2024 m. birželio 14 d.
(OR. en)

10817/24

Tarpinstitucinė byla:
2008/0140(CNS)

ANTIDISCRIM 95
FREMP 291
GENDER 114
JAI 968
MI 583
SOC 435

ATASKAITA

nuo: Pirmininkaujančios valstybės narės

kam: Tarybai

Ankstesnio
dokumento Nr.: 10476/24

Komisijos dok. Nr.: 11531/08 - COM(2008) 426 final

Dalykas: Direktyva dėl vienodo požiūrio principo įgyvendinimo (19 straipsnis)
– *Pažangos ataskaita*

I. IVADAS

2008 m. liepos 2 d. Komisija Tarybai ir Europos Parlamentui pateikė pasiūlymą dėl Tarybos direktyvos, kurios tikslas – apsaugos nuo diskriminacijos dėl religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos nuostatas taikyti ne tik užimtumo, bet ir kitose srityse. Siūloma horizontaliaja Direktyva dėl vienodo požiūrio būtų papildomi esami šios srities Sąjungos teisės aktai¹ ir būtų uždrausta diskriminacija dėl pirmiau minėtų pagrindų šiose srityse: socialinės apsaugos, įskaitant socialinį draudimą ir sveikatos priežiūrą, švietimo ir galimybių naudotis prekėmis bei paslaugomis, įskaitant aprūpinimą būstu.

¹ Visų pirma Tarybos direktyvas 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB.

2009 m. gruodžio 1 d. įsigaliojus Lisabonos sutarčiai, šiuo metu pasiūlymui taikomas Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 19 straipsnis (speciali teisėkūros procedūra), todėl Europos Parlamentui *pritarus*, būtinas vieningas balsavimas Taryboje.

2009 m. balandžio 2 d. Europos Parlamentas priėmė nuomonę² pagal konsultavimosi procedūrą. Taryba turės paprašyti Europos Parlamento pritarimo galutiniam tekstui.

Nors pasiūlymas svarstomas jau beveik šešiolika metų ir beveik visos pirmininkaujančios valstybės narės šį dokumentą įtraukdavo į Tarybos darbotvarkę, iki šiol susitarimo pasiekti nepavyko. Naujausia pažangos ataskaita³ EPSCO tarybai buvo pateikta 2023 m. birželio 12 d.

Nors labai didelė dauguma delegacijų jau seniai pritaria direktyvai ir jos tikslui – užbaigti kurti esamą teisinę sistemą, kad, pasitelkiant horizontalųjį požiūrį, ji apimtų visus keturis diskriminacijos pagrindus, kai kurios kitos delegacijos pareiškė susirūpinimą ir paprašė paaiškinimų, susijusių su pastebimu teisinio tikrumo trūkumu, kompetencijos pasidalijimu ir subsidiarumo principo laikymusi, taip pat pasiūlymo poveikiu, visų pirma galimu finansiniu poveikiu.

Per daugelį metų buvo padaryta svarbių redakcinių pakeitimų iškeltiems susirūpinimą keliantiems klausimams spręsti, be kita ko, paaiškinant teisinės pareigas tiek dėl turinio, tiek dėl kompetencijos pasidalijimo ir stipriai apribojant galimą direktyvos projekto finansinį poveikį.

Komisija remia pastangas siekti kompromiso, nors šiame etape toliau laikosi tikrinimo išlygos dėl bet kokių jos pirminio pasiūlymo pakeitimų.

² Žr. dok. A6-0149/2009. Dabartinės kadencijos Parlamentas pranešėja paskyrė Alice Kuhnke (SE, Žaliųjų frakcija / Europos laisvasis aljansas).

³ Dok. 9043/23. Taryba taip pat surengė politinius debatus dėl pasiūlymo (žr. dok. 9544/23).

II. TARYBOS DARBAS PIRMININKAUJANT BELGIJAI

Belgijos pirmininkavimo laikotarpiu buvo imtasi intensyvaus su pasiūlymu susijusio darbo, kad būtų pasiektas vieningumas. Pasiūlymas buvo aptartas trijuose Socialinių klausimų darbo grupės posėdžiuose⁴, tris kartus Nuolatinių atstovų komitete⁵ ir Tarybos lygmeniu.

Pirmininkaujanti valstybė narė pateikė keturis redakcinių pasiūlymų rinkinius, kad būtų atsižvelgta į visus neišspręstus delegacijų pareikštus susirūpinimą keliančius klausimus, visų pirma susijusius su teisiniu tikrumu, subsidiarumo principo laikymusi ir galimu būsimos direktyvos finansiniu poveikiu⁶.

Į šiuos susirūpinimą keliančius klausimus pirmininkaujanti valstybė narė atsižvelgė taip:

1. Tekstas buvo reformuluotas siekiant patikslinti valstybių narių pareigų dėl *tinkamų sąlygų sudarymo* neįgaliesiems (4 straipsnis ir 19a–20d konstatuojamosios dalys) taikymo sritį, kad jos būtų atskirtos nuo pareigos užtikrinti prieinamumą, kuri anksčiau buvo išbraukta.
2. Aiškiau apibrėžtos valstybių narių *kompetencijos švietimo srityje*, be kita ko, susijusios su mokesčių nustatymu ir amžiaus ribomis (3 straipsnio 2 dalies d punktas ir 17g konstatuojamoji dalis).
3. Tekstas buvo papildomai patikslintas nurodant plačią valstybių narių diskreciją teikti, pavesti teikti ir organizuoti bendrojo intereso paslaugas, patvirtinant, kad regionų ar vietos lygmens bendrojo intereso paslaugų teikimo skirtumai patys savaime nėra diskriminacija (3 straipsnio 5a dalis ir 11 konstatuojamoji dalis).
4. Tekstas buvo iš dalies pakeistas numatant galimybę valstybėms narėms reaguoti į mažėjančio gimstamumo keliamą *demografinę iššūkį* (3 straipsnio 4a dalis ir 19-a konstatuojamoji dalis).

⁴ Posėdžiai įvyko vasario 20 d., kovo 14 d. ir balandžio 9 d.

⁵ Balandžio 18 d., balandžio 26 d. ir birželio 14 d.

⁶ Dok. 5552/24, 6630/24, 7549/24 ir 8616/24 (atkartoti be pakeitimų dok. 8616/1/24 REV 1 ir su nedidelėmis techniniais bei redakciniais pakoregavimais dok. 10476/24).

5. Be to, pirmininkaujanti valstybė narė patikslino *skirtingų sąlygų taikymą dėl amžiaus ar negalios* (2 straipsnio 5a dalis ir 2 straipsnio 6 dalis, taip pat 14-a ir 14a konstatuojamosios dalys).
6. Be to, pirmininkaujanti valstybė narė patikslino nuostatas dėl skirtingų *sąlygų taikymo dėl asmens amžiaus ar sveikatos būklės, visų pirma finansinių paslaugų srityje* (2 straipsnio 7a–7 dalys ir 15ab konstatuojamoji dalis).
7. *Perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpis* buvo sutrumpintas iki 3 metų, palyginti su ankstesniu projektu, atsižvelgiant į ilgą laikotarpį, kuris jau praėjo nuo pasiūlymo pasirodymo dienos, o atitinkama nuostata buvo reformuluota atsižvelgiant į esamą praktiką (15 straipsnio 2 dalis). Kita vertus, *pareigos teikti ataskaitas taikymo laikotarpis* buvo pratęstas iki 4 metų.
8. 9 konstatuojamoji dalis buvo reformuluota siekiant aiškiai patvirtinti, kad buvo atliktas atidus įvertinimas dėl subsidarumo ir proporcingumo principų.
9. Taip pat padaryta keletas pakeitimų tekstui *atnaujinti* ir pagerinti jo vidinį nuoseklumą bei aiškumą.

Balandžio 18 ir 26 d. Nuolatinių atstovų komiteto posėdyje labai didelė delegacijų dauguma pritarė pirmininkaujančios valstybės narės tekstui ir tikslui 2024 m. gegužės 7 d. Taryboje susitarti dėl bendro požiūrio. Tačiau kelios delegacijos paprašė daugiau laiko, kad užbaigtų savo vidaus sprendimų priėmimo procesus ir turėtų galimybę pateikti visas likusias pastabas⁷. Todėl pirmininkaujanti valstybė narė pakeitė gegužės 7 d. EPSCO tarybos posėdžio diskusijų tikslą į politinius debatus. Politinių debatų⁸ metu Taryboje labai didelė delegacijų dauguma paragino pirmininkaujant Belgijai sparčiai susitarti dėl pasiūlymo, remiantis naujausiu kompromisiniu tekstu. Tačiau trys delegacijos laikėsi savo bendrų išlygų.

⁷ Pirmininkaujanti valstybė narė jokių pastabų raštu negavo.

⁸ Dok. 9094/24.

Po Taryboje įvykusių politinių debatų pirmininkaujanti valstybė narė surengė dvišales diskusijas su delegacijomis, kurios vis dar turėjo susirūpinimą keliančių klausimų, bandydama rasti sprendinius ir pašalinti kliūtis vieningumui pasiekti. Tada direktyva buvo dar kartą įtraukta į birželio 14 d. Nuolatinių atstovų komiteto posėdžio darbotvarkę⁹. Diskusijų Nuolatinių atstovų komitete metu, nors labai didelė delegacijų dauguma galėjo pritarti pirmininkaujančios valstybės narės tekstui ir tikslui susitarti dėl bendro požiūrio Taryboje, trys delegacijos vis dar laikėsi išlygų. Taigi, tapo aišku, kad vis dar nepavyko pasiekti reikalingo vieningumo.

III. IŠVADA

Pirmininkaujančios valstybės narės kompromisinis tekstas pridedamas prie šio pranešimo. Didžioji dauguma delegacijų patvirtino tvirtai pritariančios šiam tekstui ir paragino jį greitai priimti. Komisija pabrėžė, kad pasiūlymo priėmimą ji ir toliau laiko prioritetu.

Pirmininkaujanti valstybė narė pažymi, kad dabartinis kompromisinis tekstas, kuriame atsižvelgiama į visus konkrečius susirūpinimą keliančius klausimus ir kuriam pritaria dvidešimt keturios valstybės narės, dar nėra vieningai patvirtintas. Atsižvelgdama į tai, kad šiuo metu daugėja pažeidžiamų grupių diskriminacijos ir priekabiavimo prie jų, o tai rodo, kad visoje Europos Sąjungoje reikia skubiai užtikrinti bendrą ir horizontalią piliečių apsaugą nuo diskriminacijos visais saugomais pagrindais, pirmininkaujanti valstybė narė tikisi, kad artimoje ateityje bus galima gauti daugiau paramos, kad Taryboje būtų pasiektas reikiamas vieningumas.

⁹ Negavusi papildomų redakcinių pasiūlymų, pirmininkaujanti valstybė narė nepadarė jokių esminių kompromisinio teksto, kuris buvo aptartas balandžio 18–26 d. Nuolatinių atstovų komitete, pakeitimų. Atlikti tik nedideli techniniai ir redakciniai pakoregavimai (žr. dok. 10476/24).

Pasiūlymas

TARYBOS DIREKTYVA

kuria įgyvendinamas vienodo požiūrio į asmenis, nepaisant jų religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos, principas

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 19 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą¹⁰,

teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,

atsižvelgdama į Europos Parlamento pritarimą¹¹,

laikydamosi specialios teisėkūros procedūros,

¹⁰ OL C [...], [...], p. [...].

¹¹ OL C [...], [...], p. [...].

kadangi:

- (1) pagal Europos Sąjungos sutarties (toliau – ES sutartis) 2 straipsnį Sąjunga yra grindžiama šiomis vertybėmis: pagarba žmogaus orumui, laisve, demokratija, lygybe, teisine valstybe ir pagarba žmogaus teisėms, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises; šios vertybės yra bendros visoms valstybėms narėms. Pagal ES sutarties 6 straipsnį Sąjunga pripažįsta Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje (toliau – Pagrindinių teisių chartija) išdėstytas teises, laisves ir principus. Vadovaujantis tuo pačiu straipsniu, pagrindinės teisės, kurias garantuoja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija ir kurios kyla iš valstybėms narėms bendrų konstitucinių tradicijų, sudaro Sąjungos teisės bendruosius principus;
- (2) visų asmenų teisė į lygybę prieš įstatymą ir teisė į apsaugą nuo diskriminacijos yra visuotinė teisė, pripažįstama pagal Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją, Jungtinių Tautų konvenciją dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims, Tarptautinę konvenciją dėl visų formų rasinės diskriminacijos panaikinimo, Jungtinių Tautų pilietinių ir politinių teisių bei ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktus, Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvenciją (JT NTK), Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją ir Europos socialinę chartiją – juos yra pasirašiusios visos valstybės narės. Šia direktyva, visų pirma nuostatomis dėl tinkamų sąlygų sudarymo, gerbiami pagrindiniai principai, pripažinti JT NTK ir Jungtinių Tautų pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijoje;

- (2a) nuo 2010 m. gruodžio 23 d. Sąjunga yra JT NTK šalis. Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 216 straipsnio 2 dalį JT NTK nuostatos yra neatskiriama Europos Sąjungos teisinės tvarkos dalis, todėl Sąjungos teisės aktai turėtų būti aiškinami laikantis JT NTK nuostatų. Visų pirma, į JT NTK 2 straipsnyje pateiktą diskriminacijos apibrėžtį yra įtrauktas atsisakymas sudaryti tinkamas sąlygas, o jos 9 straipsnyje – pareigos užtikrinti prieinamumą. Komunikate „Lygybės Sąjunga. 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategija“ Komisija atkreipia dėmesį į nuolatinę asmenų su negalia nelygybę ir diskriminaciją kitose nei užimtumas srityse, pavyzdžiui, socialinės apsaugos, sveikatos priežiūros, švietimo ir galimybės naudotis prekėmis ir paslaugomis srityse, įskaitant būsto sektorių, ir tai, kad reikia toliau daryti pažangą rengiant ES teisės aktus šiais klausimais. Šia direktyva padedama spręsti tuos klausimus, be kita ko, kitais veiksmais, kurių imamasi Sąjungos ir valstybių narių lygmeniu įgyvendinant JT NTK;
- (3) šia direktyva gerbiamos pagrindinės teisės ir laikomasi pagrindinių principų, pripažintų visų pirma Pagrindinių teisių chartijoje. Pagrindinių teisių chartijos 10 straipsnyje pripažįstama teisė į minties, sąžinės ir religijos laisvę; 21 straipsniu draudžiama diskriminacija, be kita ko, dėl religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos; o 26 straipsnyje pripažįstama asmenų su negalia teisė naudotis priemonėmis, užtikrinančiomis jų nepriklausomumą;
- (4)
- (5) 2007 m. gruodžio 14 d. Briuselyje įvykusio susitikimo metu Europos Vadovų Taryba savo išvadose paprašė valstybių narių didinti pastangas užkirsti kelią diskriminacijai bei su ja kovoti ir darbo rinkoje, ir už jos ribų;

- (5a) siekiant sukurti lygybės sąjungą, 2020 m. ir 2021 m. Komisija priėmė pagrindines strategijas ir veiksmų planus¹², kuriais skatinamas vienodo požiūrio principas ir prisidedama prie kovos su diskriminacija derinant tikslines priemones ir lygybės aspektą integruojant į visų sričių politiką, kartu atkreipiant dėmesį ir į tarpsektorinio požiūrio svarbą;
- (5ab) reaguodama į nerimą keliantį rasistinių ir antisemitinių incidentų daugėjimą ES valstybėse narėse, 2022 m. kovo 4 d. Taryba priėmė išvadas dėl kovos su rasizmu ir antisemitizmu¹³. Be to, Komisijos bendru komunikatu Europos Parlamentui ir Tarybai „Neapykantai – ne. Prieš neapykantą susivienijusi Europa“ siekiama intensyvuoti ES pastangas kovoti su visų formų neapykanta, stiprinant veiksmus įvairių sričių politikoje. Visų pirma komunikate raginama imtis veiksmų siekiant užtikrinti, kad Europa būtų vieta, kurioje Sąjungos pamatinės vertybės vienodai galėtų kiekvienam. Lygybė ir nediskriminavimas yra vienos iš tų pamatinių vertybių ir pagrindinių teisių, įtvirtintų Sutarties 2 straipsnyje ir ES pagrindinių teisių chartijoje. Jos yra kertinis akmuo, padedantis užtikrinti, kad visi žmonės, kad ir kas jie būtų, galėtų gyventi drauge nejausdami baimės. Sąjunga yra įsipareigojusi kurti visuomenę, kurioje kiekvienas turėtų lygias galimybes klestėti ir galėtų laisvai reikšti savo individualumą. Tokios visuomenės puoselėjimas yra galinga apsaugos nuo neapykantos ir netolerancijos priemonė¹⁴;

¹² Tai – 2020–2025 m. lyčių lygybės strategija, 2020–2025 m. ES kovos su rasizmu veiksmų planas, 2020–2030 m. romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo strateginis planas, 2020–2025 m. LGBTIQ asmenų lygybės strategija ir 2021–2030 m. neįgalųjų teisių strategija. Be to, Komisija priėmė Kovos su antisemitizmu ir žydų gyvenimo puoselėjimo strategiją.

¹³ [pdf \(europa.eu\)](https://europa.eu)

¹⁴ JOIN(2023) 51 final, 2023 12 06.

- (5ac) reaguojant į 2023 m. birželio mėn. Europos Vadovų Tarybos išvadas¹⁵, 2023 m. spalio 11 d. Komisijos komunikate „Demografiniai pokyčiai Europoje. Veiksmų rinkinys¹⁶ išdėstomas visapusiškas požiūris į demografinius pokyčius, pristatant politikos priemonių rinkinį, kuriuo valstybės narės gali naudotis, ir raginant valstybes nares priimant sprendimus vadovautis tokiais principais kaip lyčių lygybė, nediskriminavimas ir kartų tarpusavio teisingumas;
- (6) Europos Parlamentas 2008 m. gegužės 20 d. rezoliucijoje, 2015 m. rugsėjo 8 d. rezoliucijoje ir 2023 m. balandžio 19 d. rezoliucijoje paragino sustiprinti Europos Sąjungos teisėje apsaugą nuo diskriminacijos;
- (6a) diskriminacija daro didelį poveikį ne tik fiziniams asmenims, bet ir visuomenei, be kita ko, bendrajam vidaus produktui, mokestinėms pajamoms ir socialinei sanglaudai. Apsauga nuo diskriminacijos, kaip numatyta šioje direktyvoje, gali būti prisidedama prie geresnės sveikatos būklės, švietimo rezultatų ir dėl visų šių priežasčių – prie valstybių narių bendrojo vidaus produkto didėjimo;

¹⁵ 2023 m. birželio 29–30 d. Europos Vadovų Tarybos išvados.

¹⁶ COM(2023) 577 final, 2023 10 11.

(7) savo Komunikate „Atnaujinta socialinė darbotvarkė: galimybės, prieinamumas ir solidarumas XXI amžiaus Europoje“ Europos Komisija patvirtino, kad visuomenėse, kuriose kiekvienas asmuo laikomas lygiaverčiu, jokios dirbtinės kliūtys ar bet kokia diskriminacija neturėtų sulaikyti žmonių nuo naudojimosi šiomis galimybėmis. Diskriminacija dėl religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos gali trukdyti siekti Sutartyse nustatytų Sąjungos tikslų, visų pirma tikslo užtikrinti aukštą užimtumo ir socialinės apsaugos lygį, tikslo gerinti gyvenimo lygį bei gyvenimo kokybę ir tikslo siekti ekonominės ir socialinės sanglaudos bei solidarumo. Ji taip pat gali trukdyti siekti tikslo panaikinti kliūtis laisvam asmenų, prekių ir paslaugų judėjimui tarp valstybių narių. Europos Komisija savo komunikate „Nediskriminavimas ir lygios galimybės: atnaujintas įsipareigojimas“ dar kartą pabrėžė ir atnaujino savo įsipareigojimą kovoti su diskriminacija ir propaguoti vienodas galimybes. 2017 m. Europos Parlamentas, Taryba ir Europos Komisija paskelbė Europos socialinių teisių ramstį, kurio trečiasis principas apima kiekvieno asmens, neatsižvelgiant į lytį, rasinę ar etninę kilmę, religiją ar tikėjimą, negalią, amžių ar seksualinę orientaciją, teisę į vienodą požiūrį ir lygias galimybes užimtumo, socialinės apsaugos ir švietimo srityse bei lygias galimybes gauti visuomenei prieinamas prekes ir paslaugas¹⁷. Savo veiksmų plane, kuriuo įgyvendinamas Europos socialinių teisių ramstis, Komisija patvirtina, kad siekiant užtikrinti vienodą požiūrį ir lygias galimybes, reikalinga veiksminga, tinkamai įgyvendinama ir esamas aplinkybes atitinkanti teisinė bazė, šiuo atžvilgiu visų pirma remdamasi šia direktyva¹⁸;

¹⁷ Tarpinstitucinė deklaracija dėl Europos socialinių teisių ramsčio (2017/C 428/09) (OL C 428/10, 2017 12 13).

¹⁸ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „*Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų planas*“, COM(2021) 102 final, 2021 3 4.

- (8) tarp esamų Europos Sąjungos teisės aktų yra trys teisiniai dokumentai, grindžiami Europos bendrijos steigimo sutarties 13 straipsniu, kuris buvo pakeistas SESV 19 straipsniu, ir vienas teisinis dokumentas, grindžiamas SESV 19 straipsniu. Pirmieji trys paminėti teisiniai dokumentai –tai Direktyva 2000/43/EB¹⁹, Direktyva 2000/78/EB²⁰ ir Direktyva 2004/113/EB²¹, kuriomis siekiama užkirsti kelią diskriminacijai dėl lyties, rasinės ar etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus bei seksualinės orientacijos ir su ja kovoti. Šiais dokumentais įrodyta, kad kovojant su diskriminacija teisės aktai turi vertę. Visų pirma, Direktyvoje 2000/78/EB nustatyti vienodo požiūrio, susijusio su religija ar tikėjimu, negalia, amžiumi ir seksualine orientacija, taikymo užimtumo ir profesinėje srityje bendrieji pagrindai. Tačiau įvairių valstybių narių apsaugos nuo diskriminacijos šiais pagrindais mastas ir forma kitose nei užimtumo srityse skiriasi. Direktyva 2000/43/EB asmenys apsaugomi nuo diskriminacijos rasiniu arba etninės priklausomybės pagrindu dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, galimybės naudotis socialine apsauga ir gauti išsilavinimą, o Direktyva 2004/113/EB suteikiama apsauga nuo diskriminacijos dėl lyties dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, išskyrus žiniasklaidos ir reklamos turinį bei švietimą; Be šių trijų teisinių dokumentų, Tarybos direktyva 2024/1499/ES²² nustatomi ir išdėstomi lygybės įstaigoms taikomi standartai siekiant užtikrinti tinkamą šių ir kitų direktyvų vykdymą vienodo požiūrio srityje;

¹⁹ 2000 m. birželio 29 d. Tarybos direktyva 2000/43/EB, įgyvendinanti vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės (OL L 180, 2000 7 19, p. 22).

²⁰ 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 2000/78/EB, nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus (OL L 303, 2000 12 2, p. 16).

²¹ 2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyva 2004/113/EB, įgyvendinanti vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principą dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo (OL L 373, 2004 12 21, p. 37).

²² 2024 m. gegužės 7 d. TARYBOS DIREKTYVA (ES) 2024/1499 dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų vienodo požiūrio į asmenis, nepriklausomai nuo jų rasinės ar etninės kilmės, srityje, vienodo požiūrio į asmenis, nepriklausomai nuo jų religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos, užimtumo ir profesinėje srityje, vienodo požiūrio į moteris ir vyrus socialinės apsaugos srityje ir dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2000/43/EB ir 2004/113/EB (OL L 2024/1499, 2024 5 29, p. 1).

- (9) todėl šios direktyvos tikslas, remiantis atidžiu įvertinimu, atliktu atsižvelgiant į subsidarumo ir proporcingumo principus, yra tų pagrindų, kuriuos ji apima, atžvilgiu išplėsti apsaugos [...] nuo diskriminacijos mastą ir formą apimant ne tik užimtumo sritį, bet ir konkrečias šioje direktyvoje nurodytas sritis. Taigi, Sąjungos teisės aktais turėtų būti draudžiama diskriminacija dėl religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos įvairiose su darbo rinka nesusijusiose srityse, visų pirma galimybių naudotis socialine apsauga, gauti išsilavinimą, naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo srityse, įskaitant būsto sektorių. Tokiomis paslaugomis turėtų būti laikomos paslaugos, kaip tai suprantama SESV 57 straipsnyje;
- (10) Direktyva 2000/78/EB draudžiama diskriminacija, susijusi su galimybe gauti profesinį mokymą; būtina papildyti šią apsaugą uždraudžiant diskriminaciją ir su profesiniu mokymu nesusijusio švietimo srityje;
- (11) ši direktyva turėtų nedaryti poveikio valstybių narių kompetencijai, visų pirma švietimo, socialinės apsaugos ir sveikatos priežiūros srityse. Ji taip pat turėtų nedaryti poveikio esminiam valstybių narių vaidmeniui ir jų plačiai diskrecijai teikiant, pavedant teikti ir organizuojant bendrojo intereso paslaugas, kurios gali apimti skirtingus paslaugų lygius nacionaliniu, regioniniu ar vietos lygmenimis, atsižvelgiant, pavyzdžiui, į kompetencijų pasidalijimą valstybėse narėse ir regionines bei vietos aplinkybes. Todėl skirtingų sąlygų taikymas, atsirandantis dėl regioninių ar vietinių tokių paslaugų lygio skirtumų, nėra diskriminacija, kaip tai suprantama šioje direktyvoje;
- (12) diskriminacija apima tiesioginę diskriminaciją, netiesioginę diskriminaciją, priekabiavimą, nurodymus diskriminuoti ir atsisakymą sudaryti tinkamas sąlygas asmenims su negalia. Taip pat suprantama, kad gali būti diskriminuojama dėl daugialypių pagrindų;

- (12a) remiantis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencija, diskriminacija atsiranda tada, *inter alia*, kai su asmeniu elgiamasi mažiau palankiai arba prie jo priekabiuojama dėl to asmens turimų arba, kaip manoma, turimų sąsajų su tam tikros religijos ar tikėjimo, tam tikros negalios, tam tikro amžiaus ar tam tikros seksualinės orientacijos asmenimis arba su organizacijomis, kurios propaguoja šių asmenų teises. Diskriminacija atsiranda taip pat tada, kai su asmeniu elgiamasi mažiau palankiai arba prie jo priekabiuojama tiesiog dėl prielaidų apie to asmens religiją ar tikėjimą, negalią, amžių arba seksualinę orientaciją²³.
- (12ab) siekiant atspindėti sudėtingą diskriminacijos atvejų realybę, taip pat padidinti jos aukų apsaugą, gali būti svarbu atsižvelgti į konkrečios nepalankios padėties, susidariusios dėl daugialypės diskriminacijos, įskaitant sąveikinę diskriminaciją, atvejus. Sąveikinė diskriminacija – tai bet kokios formos diskriminacija, atsirandanti dėl bet kokio dviejų ar daugiau iš šių pagrindų – religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos, derinio, įskaitant atvejus, kai, tuos pagrindus vertinant atskirai, situacija nesukeltų atitinkamo asmens diskriminacijos, taip pat dėl vieno ar daugiau iš šių pagrindų ir bet kurio iš Direktyvoje 2000/43/EB, Direktyvoje 2004/113/EB ar Direktyvoje 79/7/EEB draudžiamų pagrindų derinio;
- (12b) priekabiavimas prieštarauja vienodo požiūrio principui, kadangi priekabiavimo aukos negali tokiomis pat sąlygomis kaip ir kiti asmenys naudotis galimybe naudotis socialine apsauga, galimybe gauti išsilavinimą ir galimybe gauti prekių bei paslaugų. Priekabiavimas gali būti įvairių formų, įskaitant nepageidaujamą žodinį, fizinį ar kitokį nežodinį elgesį. Toks elgesys pagal šią direktyvą gali būti laikomas priekabiavimu, kai jis kartojasi arba kitu atžvilgiu yra tokio rimto pobūdžio, kad juo siekiama pažeminti asmens orumą arba žeminamas asmens orumas ir siekiama sukurti bauginančią, priešišką, menkinančią, žeminančią ar įžeidžiančią aplinką arba sukuriama tokia aplinka;

²³ 2015 m. liepos 16 d. Teisingumo Teismo sprendimas *CHEZ Razpredelenie Bulgaria*, C-83/14, EU:C:2015:480 ir 2008 m. liepos 17 d. Sprendimas *Coleman*, C-303/06, EU:C:2008:415.

- (13) įgyvendinama vienodo požiūrio principą, nepaisant religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos, pagal SESV 8 straipsnį Sąjunga turėtų siekti pašalinti moterų ir vyrų nelygybės apraiškas ir diegti jų lygybę, ypač atsižvelgiant į tai, kad moterys dažnai tampa diskriminacijos dėl daugialypių pagrindų aukomis.

Rengdamos arba peržiūredamos įstatymus ir kitus teisės aktus, būtinas, kad būtų laikomasi šios direktyvos, valstybės narės turėtų atsižvelgti į skirtingą poveikį vyrams ir moterims;

- (14) faktines aplinkybes, į kurias atsižvelgiant galima daryti prielaidą, jog buvo tiesiogiai ar netiesiogiai diskriminuojama, turėtų ir toliau vertinti nacionalinės teisminės ar kitos kompetentingos įstaigos pagal nacionalinės teisės ar praktikos taisykles. Tokiose taisyklėse visų pirma gali būti numatyta bet kokiomis priemonėmis, be kita ko, remiantis statistiniais ir (arba) moksliniais įrodymais, nustatyti netiesioginės diskriminacijos atvejus;

- (14-a) tam tikromis aplinkybėmis gali būti leidžiama taikyti skirtingas sąlygas dėl amžiaus, jei jas pateisina teisėtas tikslas ir jei to tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis. Tai gali apimti ribotą galimybę naudotis socialine apsauga konkrečioms amžiaus grupėms priklausantiems asmenims arba tokios apsaugos diferencijavimą dėl skirtingų amžiaus grupių skirtingų poreikių;

- (15ab) vertinant riziką, susijusią su tam tikromis draudimo, bankininkystės ir kitomis finansinėmis paslaugomis, skirtingų amžiaus grupių asmenų padėtis negali būti palyginama. Tas pats pasakytina apie specifinės sveikatos būklės asmenų padėtį – tokia sveikatos būklė gali būti lemiamas veiksnys vertinant riziką tokių paslaugų kontekste. Todėl šioje direktyvoje turėtų būti nustatytos sąlygos, kuriomis jos taikymo srityje būtų galima taikyti skirtingas sąlygas, jei jas objektyviai pateisina teisėtas tikslas ir to tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis;

- (14a) tam tikromis aplinkybėmis gali būti leidžiama taikyti preferencines sąlygas, kaip vieną iš diferencijuotų sąlygų formų, dėl negalios arba amžiaus, jei tai objektyviai pateisina teisėtas tikslas ir jei to tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis. Atsižvelgiant į tai, asmenų su negalia ar konkrečioms amžiaus grupėms priklausančių asmenų ekonominės, kultūrinės ar socialinės įtraukties skatinimas turėtų būti laikomas teisėtu tikslu. Priemonės, kuriomis siekiama šio tikslo, pavyzdžiui, palankesnių prieigos sąlygų taikymas asmenims su negalia ar konkrečioms amžiaus grupėms priklausantiems asmenims, turėtų būti tinkamos ir būtinos. Su negalia ar amžiumi susijusios priemonės, kuriomis asmenims su negalia ar tam tikro amžiaus asmenims sudaromos palankesnės nei kitiems asmenims sąlygos, kaip antai galimybė nemokamai arba pigiau naudotis visuomeniniu transportu, lankyti muziejus arba naudotis sporto infrastruktūra, laikomos atitinkančiomis nediskriminavimo principą ir nesukuria diskriminacijos dėl negalios ar amžiaus;
- (15)
- (15b) svarbu, kad vartotojai ir atitinkamos teisminės bei ginčų sprendimo institucijos, pateikę prašymą, galėtų būti informuojami apie priežastis, kuriomis paaiškinamas skirtingų sąlygų taikymas dėl amžiaus ar sveikatos būklės teikiant finansines paslaugas atskirais atvejais. Kadangi finansinių paslaugų teikėjai nėra įpareigoti atskleisti neskelbtinus komercinius duomenis, svarbu, kad pateikta informacija būtų naudinga ir suprantama plačiajai visuomenei ir kad ja būtų paaiškinami individualios rizikos atitinkamos paslaugos atveju skirtumai;
- (16) visi asmenys gali naudotis laisve sudaryti sutartis, įskaitant laisvę pasirinkti sutarties dėl tam tikro sandorio šalį. Ši direktyva turėtų būti netaikoma ekonominiams sandoriams, kuriuos sudaro asmenys, kurių naudai šie sandoriai vykdomi privataus ar šeimos gyvenimo kontekste;

- (17) draudžiant diskriminaciją svarbu gerbti kitas pagrindines teises ir laisves vadovaujantis Pagrindinių teisių chartija ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija, be kita ko, užtikrinti privataus ir šeimos gyvenimo apsaugą, pagyvenusių žmonių teises, religijos laisvę, asociacijų laisvę, saviraiškos laisvę, spaudos laisvę, informacijos laisvę, laisvę sudaryti sutartis ir laisvę užsiimti verslu. Šia direktyva neturėtų būti daromas poveikis priemonėms, nustatytoms nacionalinėje teisėje, kurios demokratinėje visuomenėje yra tinkamos ir būtinos teisėtam tikslui pasiekti, įskaitant viešojo saugumo ar viešosios tvarkos palaikymą, nusikalstamumo prevenciją, sveikatos apsaugą ir kitų asmenų teisių bei laisvių apsaugą;
- (17a) ši direktyva apima vienodo požiūrio principo taikymą galimybės naudotis socialine apsauga, galimybės gauti išsilavinimą, taip pat galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo srityje neviršijant Sąjungos kompetencijų. Sąvoka „galimybė naudotis (gauti)“ neapima nustatymo pagal nacionalinę teisę ir praktiką, ar asmuo atitinka galimybės naudotis socialine apsauga ar galimybės gauti išsilavinimą suteikimo sąlygas, kadangi valstybės narės yra atsakingos už savo socialinės apsaugos ir švietimo sistemų organizavimą, finansavimą bei turinį, taip pat už nustatymą, kas turi teisę naudotis socialine apsauga ar gauti išsilavinimą;

- (17b) socialinė apsauga, kaip tai suprantama šioje direktyvoje, turėtų apimti socialinį draudimą, socialinę paramą, socialinį būstą ir sveikatos priežiūrą. Todėl ši direktyva turėtų būti taikoma visoms teisėms, teisėms į išmokas ir išmokoms, kurios užtikrinamos pagal bendrąsias ar specialiąsias socialinio draudimo, socialinės paramos ir sveikatos priežiūros sistemas ir kurios yra nustatytos teisės aktais arba teikiamos tiesiogiai valstybės ar privačiojo sektoriaus subjektų. Atsižvelgiant į tai, ši direktyva turėtų būti taikoma išmokų pinigais, išmokų natūra ir paslaugų atveju, nepriklausomai nuo to, ar atitinkamos sistemos yra įmokinės, ar neįmokinės. Pirmiau nurodytos sistemos apima, pavyzdžiui, socialinės apsaugos sritis, apibrėžtas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 883/2004²⁴, taip pat sistemas, kuriose numatytos išmokos arba paslaugos, teikiamos dėl priežasčių, susijusių su finansinių išteklių trūkumu arba socialinės atskirties rizika;
- (17f) valstybių narių kompetencija organizuoti savo socialinės apsaugos sistemas apima kompetenciją kurti, finansuoti bei valdyti tokias sistemas ir susijusią tvarką, taip pat kompetenciją apibrėžti išmokų bei paslaugų pobūdį, sumą (mastą), apskaičiavimą ir jų mokėjimo bei teikimo trukmę ir nustatyti teisės gauti išmokas bei naudotis paslaugomis suteikimo sąlygas, įskaitant amžiaus ribas, taip pat tikslinti tas sąlygas siekiant užtikrinti viešųjų finansų tvarumą;
- (17g) valstybių narių kompetencija organizuoti savo švietimo sistemas ir nustatyti mokymo bei švietimo veiklos turinį, įskaitant švietimo paslaugų teikimą specialiujų ugdymosi poreikių turintiems asmenims, apima kompetenciją kurti, finansuoti ir valdyti švietimo įstaigas, rengti mokymo programas bei plėtoti kitą švietimo veiklą, nustatyti egzaminų procesus ir galimybės naudotis paslaugomis suteikimo sąlygas viešose ir privačiose švietimo įstaigose, pavyzdžiui, nustatyti mokesčius, taip pat amžiaus ribas mokyklų lankymui, dalyvavimui mokymuose ar stipendijų, studento stipendijų ir paskolų gavimui;

²⁴ 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo (OL L 166, 2004 4 30, p. 1).

- (17h) ši direktyva netaikoma šeimos teisės reglamentuojamiems klausimams, įskaitant šeiminę padėtį ir įvaikinimą, ir reprodukcinę teisių įstatymams. Ja taip pat nedaromas poveikis valstybės, valstybės institucijų ar įstaigų arba švietimo pasaulietiniam pobūdžiui;
- (18)
- (19) pagal SESV 17 straipsnį Sąjunga gerbia ir nepažeidžia valstybių narių bažnyčių ir religinių asociacijų ar bendruomenių statuso, nustatyto pagal nacionalinę teisę, ir vienodai gerbia filosofinių bei nereliginių organizacijų statusą;
- (19-a) ši direktyva neturėtų daryti poveikio tikslinėms nacionalinėms priemonėms, kuriomis suteikiamos nediskriminacinės preferencinės sąlygos, susijusios su tam tikromis socialinėmis išmokomis, kai tai būtina ir tol, kol būtina, siekiant įveikti mažėjančio gimstamumo, nustatyto remiantis tiksliais tokį gimstamumo mažėjimą įrodančiais duomenimis, demografinę iššūkį. Tokios priemonės gali apimti, pavyzdžiui, finansinę paramą arba paramą būstui šeimoms;
- (19a) asmenys su negalia – tai, be kita ko, asmenys, turintys ilgalaikių fizinių, psichikos, intelekto ar jutimo sutrikimų, kurie kartu su kitomis įvairiomis kliūtimis gali trukdyti šiems asmenims visapusiškai ir veiksmingai dalyvauti visuomeniniame gyvenime tokiomis pat sąlygomis kaip ir kiti asmenys. Žodis „ilgalaikis“ kartu su negalios sąvoka turėtų būti aiškinamas atsižvelgiant į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudenciją, visų pirma jo sprendimą byloje C-395/15;

- (19ab) prieinamumo principas yra nustatytas Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijoje. Šiuo atžvilgiu Konvencijoje nustatyta, kad valstybės narės, kaip Konvencijos šalys, siekdamos, kad asmenys su negalia galėtų gyventi savarankiškai ir visapusiškai dalyvauti visose gyvenimo srityse, turi imtis tinkamų priemonių, kad užtikrintų asmenims su negalia tokį pat kaip kitiems asmenims fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacines ir ryšių technologijas bei sistemas, taip pat kitų visuomenės naudojamų objektų ar jai teikiamų paslaugų prieinamumą tiek miesto, tiek kaimo vietovėse;
- (19b)
- (19c)
- (19ca) siekdamos skatinti lygybę ir panaikinti diskriminaciją, valstybės narės, vadovaudamosi šia direktyva ir JT NTK, turėtų imtis visų tinkamų priemonių, kuriomis būtų užtikrintas tinkamų sąlygų sudarymas. Pareiga sudaryti asmenims su negalia tinkamas sąlygas, jeigu dėl to nebus sukurta neproporcinga našta, jau numatyta Direktyvoje 2000/78/EB ir JT NTK. Vadovaujantis šiais dokumentais, kaip išaiškinta Europos Sąjungos Teisingumo Teismo, tinkamų sąlygų sudarymas reiškia būtinus ir tinkamus pakeitimus ir pritaikymą, dėl kurių nepatiriama neproporcinga našta ir kurių reikia konkrečiu atveju siekiant užtikrinti asmenims su negalia galimybę kaip ir kitiems asmenims naudotis visomis žmogaus teisėmis ir pagrindinėmis laisvėmis ar galimybę užtikrinti šias teises ir laisves. Paprastai tokios sąlygos kiekvienu konkrečiu atveju asmeniui sudaromos padarant pakeitimus ir (arba) teikiant paramą konkrečiomis aplinkybėmis, kad tas asmuo turėtų galimybę patekti į neprieinamas vietas ar aplinką arba pasinaudoti teise. Tinkamų sąlygų sudarymas gali būti laikinas; tai, pavyzdžiui, kilnojamo panduso naudojimas nedidelių laiptų atveju, kompiuterio ekrano skaitymo programinė įranga, gestų kalbos vertėjas konkretaus renginio atveju, mokymo programų, mokymosi medžiagos ir mokymo strategijų pritaikymas arba sąlygų kreiptis į pagalbinius darbuotojus sudarymas;

(19cb)

(19c) tinkamų sąlygų sudarymo priemonių reikalaujama tik tuo atveju, jei jomis nenustatoma neproporcinga našta. Vieno ar daugiau vienodo požiūrio reikalavimų taikymo išimtis dėl šiais reikalavimais nustatomos neproporcingos naštos neturėtų viršyti to, kas tikrai būtina siekiant apriboti tą naštą kiekvienu atskiru atveju. Priemonės, dėl kurių būtų nustatyta neproporcinga našta, turėtų būti suprantamos kaip priemonės, dėl kurių būtų nustatyta papildoma pernelyg didelė organizacinio ar finansinio pobūdžio našta, kartu atsižvelgiant į galimą su tuo susijusią naudą atitinkamiems asmenims su negalia. Atliekant bet kokią vertinimą turėtų būti atsižvelgiama tik į teisėtą priežastis;

(19d)

(20)

(20-a) priemonės, kuriomis siekiama sudaryti tinkamas sąlygas, atskirais atvejais atlieka svarbų vaidmenį praktiškai užtikrinant visišką lygybę asmenims su negalia tose srityse, kuriose taikoma ši direktyva. Jeigu paslaugų teikėjo ir asmens su negalia sutartiniai ar kitokie santykiai yra ilgalaikiai, struktūrinis patalpų ar įrangos pakeitimas galėtų būti laikomas tinkamų sąlygų sudarymu. Tinkamų sąlygų sudarymas gali apimti paslaugų teikėjo įprastos politikos, procedūrų ir praktikos koregavimą ar dalinį pakeitimą, prieigos sąlygų pritaikymą ir specializuotos pagalbos ar paslaugų teikimą, atsižvelgiant į konkrečius asmens su negalia poreikius, kad būtų užtikrinti vienodi rezultatai. Tinkamų sąlygų sudarymo priemonėmis neturėtų būti nustatoma neproporcinga našta;

- (20aa) tačiau aprūpinant būstu neturėtų būti reikalaujama, kad, siekiant laikytis šioje direktyvoje nustatytų nuostatų dėl tinkamų sąlygų sudarymo, paslaugų teikėjas padarytų struktūrinių patalpų pakeitimų arba už juos sumokėtų. Pagal nacionalinę teisę ir praktiką paslaugų teikėjas turėtų sutikti su tokiais pakeitimais, jei jie finansuojami iš kitų šaltinių ir jais nenustatoma kitos rūšies neproporcinga našta;
- (20-b) valstybės narės skatinamos rengti ir įgyvendinti novatoriškas priemones, kuriomis būtų užtikrintas tinkamų sąlygų sudarymas;
- (20ab)
- (20b) vertinant, ar priemonėmis, kuriomis užtikrinamas tinkamų sąlygų sudarymas, būtų nustatyta neproporcinga našta, reikėtų atsižvelgti į tam tikrus veiksnius, įskaitant, *inter alia*, organizacijos ar įmonės dydį, išteklius ir pobūdį, taip pat į numatomas su tokiomis priemonėmis susijusias išlaidas arba (techninį ir (arba) ekonominį) paslaugai teikti naudojamos infrastruktūros ir objektų eksploatavimo laikotarpį. Be to, neproporcinga našta galėtų atsirasti visų pirma tokiu atveju, kai siekiant suteikti galimybę naudotis kilnojamuoju ar nekilnojamuoju turtu, kuris pagal nacionalines taisykles yra saugomas dėl jo istorinės, kultūrinės, meninės ar architektūrinės vertės, būtų reikalingi dideli struktūriniai pakeitimai;
- (20c) siekiant suteikti pakankamai laiko užtikrinti, kad būtų laikomasi šioje direktyvoje nustatytų reikalavimų užtikrinti tinkamų sąlygų sudarymą asmenims su negalia, tikslinga nustatyti ilgesnį tokių priemonių perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpį;

(20d) šia direktyva nedaromas poveikis Sąjungos teisės aktams, kuriais nustatomos specifikacijos siekiant užtikrinti prieinamumą arba tinkamų sąlygų sudarymą asmenims su negalia. Tokios specifikacijos numatytos, *inter alia*, Komisijos reglamente (ES) Nr. 1300/2014²⁵, Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 181/2011²⁶, Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1107/2006²⁷ ir Reglamente (ES) 2021/782²⁸. Be to, Direktyva (ES) 2019/882 nustatyti tam tikrų gaminių ir paslaugų prieinamumo asmenims su negalia reikalavimai, o 2016 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/2102 dėl viešojo sektoriaus institucijų interneto svetainių ir mobiliųjų programų prieinamumo nustatyti viešojo sektoriaus institucijų interneto svetainių ir mobiliųjų programų prieinamumo reikalavimai, kad tos interneto svetainės ir mobiliosios programos būtų prieinamesnės naudotojams, visų pirma asmenims su negalia. Kiti teisiniai reikalavimai nustatyti, *inter alia*, Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1303/2013 ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2014/24/ES. Jei laikomasi Sąjungos teisės aktu, pagal kuriuos numatomi išsamūs tam tikrų prekių ar paslaugų prieinamumo ar tinkamų sąlygų sudarymo standartai ar specifikacijos, turėtų būti laikoma, kad laikomasi šios direktyvos reikalavimų dėl prieinamumo ar tinkamų sąlygų sudarymo;

²⁵ 2014 m. lapkričio 18 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 1300/2014 dėl Sąjungos geležinkelių sistemos prieinamumo neįgaliesiems ir riboto judumo asmenims techninių sąveikos specifikacijų (OL L 356, 2014 12 12, p. 110).

²⁶ 2011 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 181/2011 dėl miesto ir tolimojo susisiekimo autobusų transporto keleivių teisių, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 2006/2004 (OL L 55, 2011 2 28, p. 1).

²⁷ 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1107/2006 dėl neįgalių asmenų ir ribotos judėsenos asmenų teisių keliaujant oru (OL L 204, 2006 7 26, p. 1).

²⁸ 2021 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/782 dėl geležinkelių keleivių teisių ir pareigų (nauja redakcija) (OL L 172, 2021 5 17, p. 1).

- (21) diskriminacijos draudimu turėtų būti nedaromas poveikis valstybių narių teisei toliau taikyti ar patvirtinti priemonės, kuriomis siekiama užkirsti kelią tam, kad tam tikros religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos asmenų grupė arba grupė asmenų, kuriems būdingas savybių, susijusių su šiais konkrečiais diskriminavimo pagrindais, derinys, atsidurtų nepalankioje padėtyje, arba kuriomis panaikinamas neigiamas buvimo tokioje padėtyje poveikis. Tokios priemonės gali apimti paramą tam tikros religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos asmenų organizacijoms ir tokiems asmenims skirtoms organizacijoms, kai jų svarbiausias tikslas yra skatinti tų asmenų ekonominę, kultūrinę ar socialinę įtrauktį arba tenkinti konkrečius jų poreikius;
- (22) šia direktyva nustatomi būtiniausi reikalavimai, tokiu būdu suteikiant valstybėms narėms galimybę nustatyti arba toliau taikyti palankesnes nuostatas. Šios direktyvos įgyvendinimu neturėtų būti remiamasi siekiant pateisinti kiekvienoje valstybėje narėje jau vyraujančios padėties pablogėjimą;
- (23) asmenims, kurie patyrė diskriminaciją dėl religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos, turėtų būti suteikta tinkamų teisinės apsaugos priemonių. Siekiant garantuoti veiksmingesnio lygio apsaugą, asociacijoms, organizacijoms ir kitiems juridiniams asmenims turėtų būti suteikiama teisė, be kita ko, bet kurios aukos vardu arba ją remiant, dalyvauti procesuose, nedarant poveikio nacionalinėms procesinėms taisyklėms, reglamentuojančioms atstovavimą ir gynybą teismuose;
- (24) pagal dabartinę ES *acquis* dėl lygybės ir nediskriminavimo, taisyklės dėl įrodinėjimo pareigos turėtų būti pritaikytos, kai susiduriama su *prima facie* diskriminacijos byla, o siekiant veiksmingai taikyti vienodo požiūrio principą, įrodinėjimo pareiga turėtų būti perkeliama atsakovui, kai pateikiama tokios diskriminacijos įrodymų. Tačiau atsakovas neprivalo įrodyti, kad ieškovas išpažįsta tam tikrą religiją arba tikėjimą, turi tam tikrą negalią, yra tam tikro amžiaus arba yra tam tikros seksualinės orientacijos;

- (25) veiksmingam vienodo požiūrio principo įgyvendinimui būtina tinkama teisminė apsauga nuo viktimizacijos;
- (26) Rezoliucijoje dėl tolesnių veiksmų, susijusių su Europos lygių galimybių visiems metais (2007 m.), Taryba paragino ir Europos, ir nacionaliniu lygmenimis visapusiškai bendradarbiauti su pilietine visuomene, įskaitant organizacijas, atstovaujančias su diskriminacijos rizika susiduriantiems žmonėms, socialiniais partneriais ir suinteresuotaisiais subjektais, rengiant politiką ir programas, skirtas užkirsti kelią diskriminacijai ir skatinti lygybę bei lygias galimybes;
- (27) direktyvų 2000/43/EB, 2004/113/EB ir 2006/54/EB²⁹ taikymo patirtis rodo, kad apsaugą nuo diskriminacijos šioje direktyvoje numatytais pagrindais sustiprintų esamos lygybės įstaigos ar įstaigų kiekvienoje valstybėje narėje įgaliojimų išplėtimas, kad jie apimtų sritis, kurioms taikoma ši direktyva. Tarybos direktyva (ES) 2024/1499/ES nustatomi ir apibrėžiami būtiniausi lygybės įstaigų veiklos standartai, visų pirma susiję su jų veiksmingumu ir nepriklausomumu. Todėl Tarybos direktyva (ES) 2024/1499/ES taip pat turėtų būti taikoma sritims, kurioms taikoma ši direktyva, ir šiuo tikslu turėtų būti iš dalies pakeista. Be to, 2018 m. birželio 22 d. Komisijos rekomendacija dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų valstybės narės gali naudotis kaip gairėmis, padedančiomis didinti šių įstaigų veiksmingumą ir nepriklausomumą;

²⁹ 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/54/EB dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo (OL L 204, 2006 7 26, p. 23).

(28) valstybės narės turėtų skatinti rinkti su vienodo požiūrio taikymu ir diskriminacija susijusius duomenis, visų pirma siekiant stebėti ir vertinti priemonių, kurių buvo imtasi siekiant laikytis šios direktyvos, veiksmingumą. Šiuo tikslu valstybės narės gali, pavyzdžiui, nustatyti bazinio lygio scenarijus arba išmatuojamus tikslinius rodiklius, arba dalyvauti renkant kokybinius ir (arba) kiekybinius duomenis. Taikant šią direktyvą turėtų būti laikoma, kad į duomenis apie vienodą požiūrį ir diskriminaciją yra įtraukta informacija, kuri yra naudinga ir aktuali lygybės padėčiai nustatyti ir nagrinėti, t. y. informacija apie esamus diskriminacijos ir (arba) lygybės atvejus ir (arba) jų mastą. Į surinktus duomenis gali būti įtraukti bazinio lygio duomenys, pavyzdžiui, demografiniai ir socioekonominiai duomenys, duomenys apie materialinę ir patirtą nelygybę, arba duomenys, kurie suteikia galimybę įvertinti dabartinę politiką, arba žmogaus teisių rodikliais grindžiami duomenys. Duomenys turėtų būti renkami laikantis nacionalinės teisės aktų ir praktikos ir pagal taikytiną Sąjungos teisę, visų pirma pagal Reglamentą (ES) 2016/679 (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas). Duomenys apie vienodą požiūrį ir nediskriminavimą gali būti laikomi specialiųjų kategorijų asmens duomenimis, kaip tai suprantama Reglamento (ES) 2016/679 9 straipsnyje. Perkeldamos šią direktyvą į nacionalinę teisę, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad nacionalinės teisės aktuose būtų numatytos tinkamos apsaugos priemonės, taikomos asmens duomenų, visų pirma specialiųjų kategorijų asmens duomenų, tvarkymui. Valstybės narės taip pat turėtų užtikrinti šios direktyvos tikslais renkamų ir saugomų duomenų saugumą, vientisumą, autentiškumą ir konfidencialumą;

- (29) valstybės narės turėtų numatyti veiksmingas, proporcingas ir atgrasomas sankcijas, taikomas pažeidus pagal šią direktyvą priimtas nacionalines nuostatas. Sankcijos gali apimti administracines ir finansines sankcijas, pavyzdžiui, baudas arba kompensacijos išmokėjimą, taip pat kitų rūšių sankcijas;
- (30) kadangi šios direktyvos tikslo, t. y. užtikrinti bendrą apsaugos nuo diskriminacijos lygį visose valstybėse narėse, valstybės narės negali deramai pasiekti, o dėl siūlomo veiksmo masto ir poveikio to tikslo būtų geriau siekti Sąjungos lygmeniu, laikydamosi ES sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo Sąjunga gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šia direktyva neviršijama to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti;
- (31) pagal 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstitucinio susitarimo dėl geresnės teisėkūros³⁰ 34 punktą valstybės narės skatinamos dėl savo ir Sąjungos interesų parengti lenteles, kurios kuo geriau parodytų šios direktyvos ir jos perkėlimo į nacionalinę teisę priemonių atitiktį, ir viešai jas paskelbti,

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

³⁰ OL L 123, 2016 5 12, p. 1.

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis

Tikslas

Šioje direktyvoje nustatoma kovos su diskriminacija dėl religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos sistema siekiant valstybėse narėse įgyvendinti vienodo požiūrio principą šios direktyvos taikymo srityje.

2 straipsnis

Diskriminacijos sąvoka

1. Šios direktyvos tikslais „vienodo požiūrio principas“ reiškia tai, kad neturi būti jokios diskriminacijos bet kuriuo iš 1 straipsnyje nurodytų pagrindų.
2. Šioje direktyvoje diskriminacija reiškia:
 - a) tiesioginę diskriminaciją vienu iš 1 straipsnyje nurodytų pagrindų – ja laikomi tie atvejai, kai su vienu asmeniu elgiamasi mažiau palankiai, nei panašioje situacijoje yra, buvo arba būtų elgiamasi su kitu asmeniu;
 - b) netiesioginę diskriminaciją vienu iš 1 straipsnyje nurodytų pagrindų – ja laikomi tie atvejai, kai dėl iš pažiūros neutralios nuostatos, kriterijaus ar praktikos tam tikros religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos asmenys atsidurtų tam tikru atžvilgiu nepalankesnėje padėtyje nei kiti asmenys, nebent tą nuostatą, kriterijų ar praktiką objektyviai pateisina teisėtas tikslas, o to tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis;

- c) priekabiavimą, susijusį su vienu iš 1 straipsnyje nurodytų pagrindų – juo laikomi tie atvejai, kai nepageidaujamu elgesiu siekiama pažeminti asmens orumą arba žeminamas asmens orumas ir siekiama sukurti bauginančią, priešišką, menkinančią, žeminančią ar įžeidžiančią aplinką arba sukuriama tokia aplinka. Šiuo atveju priekabiavimo sąvoką galima apibrėžti pagal valstybių narių nacionalinius įstatymus ir praktiką;
 - d)
 - d-b) nurodymą diskriminuoti asmenis vienu iš 1 straipsnyje nurodytų pagrindų;
 - e) atsisakymą sudaryti tinkamas sąlygas asmenims su negalia – juo laikomi tie atvejai, kai nesilaikoma šios direktyvos 4a straipsnio.
3. Diskriminacija pagal šią direktyvą apima diskriminaciją dėl 1 straipsnyje nurodytų diskriminacijos pagrindų derinio, taip pat dėl vieno ar kelių iš tų pagrindų ir bet kurio iš diskriminacijos pagrindų, nustatytų Direktyvoje 2000/43/EB, Direktyvoje 2004/113/EB ar Direktyvoje 79/7/EEB, derinio.
- 4.
- 5.
- 5a. Gali būti leidžiama taikyti skirtingas sąlygas dėl amžiaus, jei jas pateisina teisėtas tikslas, įskaitant teisėtus socialinius ir sveikatos politikos tikslus, ir jei to tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

- 7a. Asmenų įmokų, draudimo išmokų, kainų, mokesčių ar rinkliavų, kai jiems teikiamos draudimo, banko ir kitos finansinės paslaugos, skirtumai dėl amžiaus nėra diskriminacija dėl amžiaus, jei tokius skirtumus objektyviai ir pagrįstai pateisina teisėtas tikslas ir jeigu šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis. Taip yra tik tokiu atveju, jei atsižvelgimas į amžių yra lemiamas veiksnys vertinant riziką atitinkamai paslaugai, ir tik tiek, kiek rizikos vertinimas yra pagrįstas tiksliais, aktualiais ir naujausiais aktuariniais ar statistiniais duomenimis, arba, jei šių duomenų nėra arba jie nepakankami, aktualiomis ir patikimomis medicinos žiniomis, ir tiek, kiek vertinant riziką atsižvelgiama į individualią draudimo, banko ar kitos finansinės paslaugos prašytojo padėtį.
7. Asmenų įmokų, draudimo išmokų, kainų, mokesčių ar rinkliavų už draudimo, banko ir kitas finansines paslaugas skirtumai dėl sveikatos būklės nėra diskriminacija, kaip tai suprantama šioje direktyvoje, jei tokius skirtumus objektyviai ir tinkamai pateisina teisėtas tikslas ir jeigu šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis. Taip yra tik tokiu atveju, jei atsižvelgimas į sveikatos būklę yra lemiamas veiksnys vertinant riziką atitinkamai paslaugai, ir tik tiek, kiek rizikos vertinimas yra pagrįstas tiksliais, aktualiais ir naujausiais aktuariniais ar statistiniais duomenimis, arba, jei šių duomenų nėra arba jie nepakankami, aktualiomis ir patikimomis medicinos žiniomis, ir tiek, kiek vertinant riziką atsižvelgiama į individualią draudimo, banko ar kitos finansinės paslaugos prašytojo padėtį.
6. Preferencines sąlygas dėl amžiaus arba negalios taikyti galima, jei jų taikymą objektyviai pateisina teisėtas tikslas ir jei šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis. Preferencinės sąlygos siekiant užtikrinti įtrauktį, integraciją ar dalyvavimą visuomenės gyvenime lygiomis sąlygomis su kitais asmenimis gali būti nemokama prieiga, sumažinti tarifai arba lengvatinė prieiga, ir tokios sąlygos pagal šią direktyvą gali būti leidžiamos kaip pateisinamos, tinkamos ir būtinos.

8. Šia direktyva nedaromas poveikis priemonėms, nustatytoms nacionalinėje teisėje, kurios demokratinėje visuomenėje yra tinkamos ir būtinos visuomenės saugumo ir viešosios tvarkos palaikymui, nusikalstamumo prevencijai, nepilnamečių apsaugai, sveikatos apsaugai bei saugai ir kitų asmenų pagrindinių teisių bei laisvių, saugomų pagal Pagrindinių teisių chartiją, įskaitant privataus ir šeimos gyvenimo apsaugą, pagyvenusių žmonių teises, religijos laisvę, laisvę burtis į asociacijas, saviraiškos laisvę, spaudos laisvę, informacijos laisvę, laisvę sudaryti sutartis ir laisvę užsiimti verslu, apsaugai.

3 straipsnis

Taikymo sritis

1. Neviršijant Europos Sąjungai suteiktos kompetencijos ir laikantis 2 dalyje nustatytų apribojimų, taip pat visapusiškai laikantis subsidiarumo ir proporcingumo principų, tiek viešajame, tiek privačiajame sektoriuje, įskaitant viešąsias įstaigas, taikomas visų asmenų diskriminacijos draudimas, susijęs su:

- a) galimybe naudotis socialine apsauga tiek, kiek ji yra susijusi su socialiniu draudimu, ir galimybe gauti socialinę paramą, socialinį būstą ir sveikatos priežiūros paslaugas.

Galimybės pagal šį punktą apima procesą, kai siekiama gauti informacijos, kreipiamasi bei registruojamasi, ir faktinį socialinės apsaugos priemonių teikimą;

b)

- c) galimybe gauti išsilavinimą.

Galimybės pagal šį punktą apima procesą, kai siekiama gauti informacijos, kreipiamasi bei registruojamasi, ir faktinį priėmimą dalyvauti švietimo veikloje ir dalyvavimą joje;

- d) galimybe naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimu bei paslaugų teikimu, įskaitant būsto sektorių, kai jie yra prieinami visuomenei.

Galimybės pagal šį punktą apima procesą, kai siekiama gauti informacijos, kreipiamasi, registruojamasi, užsakoma, rezervuojama, nuomojamasi bei perkama ir faktinį atitinkamų prekių tiekimą bei paslaugų teikimą ir naudojimąsi jomis.

2. Ši direktyva netaikoma:

- a) šeimos teisės reglamentuojamiems klausimams, įskaitant civilinę būklę bei įvaikinimą, taip pat reprodukciniams teisėms ir susijusioms teisėms į socialinio draudimo išmokas, susijusias su civiline būkle;
- b) valstybių narių socialinės apsaugos sistemų organizavimui ir finansavimui, tokių sistemų bei susijusios tvarkos kūrimui ir valdymui, taip pat išmokų bei paslaugų pobūdžiui, sumai (mastui), apskaičiavimui ir jų mokėjimo bei teikimo trukmei, ir teisės gauti šias išmokas bei naudotis paslaugomis suteikimo sąlygoms, be kita ko, amžiaus ribų nustatymui;
- c)
- d) valstybių narių švietimo sistemų organizavimui ir finansavimui, įskaitant švietimo įstaigų kūrimą ir valdymą, mokymo ir švietimo veiklos turinį, mokymo programų rengimą, egzaminų procesų nustatymą ir galimybės naudotis paslaugomis suteikimo sąlygas, be kita ko, mokesčių ir amžiaus ribų nustatymą mokyklų lankymui, dalyvavimui mokymuose ar stipendijoms, studento stipendijoms ir paskoloms gauti;
- e) skirtingų sąlygų taikymui dėl asmens religijos ar tikėjimo, kiek tai susiję su priėmimu į švietimo įstaigas, kurių veiklos normos grindžiamos religija ar tikėjimu, laikantis nacionalinių įstatymų, tradicijų ir praktikos;
- f) galimybei naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimu bei paslaugų teikimu, įskaitant aprūpinimą būstu, kai tai prieinama privataus ir šeimos gyvenimo srityje, ir šiame kontekste sudaromiems sandoriams.

- 3.
- 3a. Šia direktyva nedaromas poveikis nacionalinėms priemonėms, kuriomis leidžiama arba draudžiama dėvėti religinius simbolius, ir neribojama valstybių narių kompetencija šiais klausimais.
4. Šia direktyva nedaromas poveikis nacionalinės teisės aktams, kuriais užtikrinamas valstybės, valstybės institucijų ar įstaigų arba švietimo pasaulietinis pobūdis, arba susijusiems su bažnyčių ir kitų religija ar tikėjimu grindžiamų organizacijų statusu, ir neribojama valstybių narių kompetencija šiais klausimais, kaip pripažįstama Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 17 straipsnyje.
- 4a. Šia direktyva nedaroma poveikio tikslinėms nacionalinėms priemonėms, kuriomis suteikiamos nediskriminacinės preferencinės sąlygos, susijusios su tam tikromis socialinėmis išmokomis, kai tai būtina ir tol, kol būtina, siekiant įveikti mažėjančio gimstamumo, nustatyto remiantis tiksliais tokį gimstamumo mažėjimą įrodančiais duomenimis, demografinį iššūkį.
5. Ši direktyva netaikoma skirtingų sąlygų taikymui dėl pilietybės ir ja nedaromas poveikis nuostatomis bei sąlygoms, susijusioms su trečiųjų valstybių piliečių ir asmenų be pilietybės atvykimui į valstybių narių teritoriją ir apsigyvenimui jose, taip pat sąlygoms, taikomoms dėl atitinkamų trečiųjų valstybių piliečių ir asmenų be pilietybės teisinio statuso.
- 5a. Skirtingų sąlygų taikymas, atsirandantis dėl regioninių ar vietinių bendrojo intereso paslaugų lygio skirtumų, nėra diskriminacija, kaip tai suprantama šioje direktyvoje.

4 straipsnis

4a straipsnis

Tinkamų sąlygų sudarymas asmenims su negalia

1. Siekiant užtikrinti vienodo požiūrio į asmenis su negalia principo laikymąsi, 3 straipsnyje nurodytose srityse sudaromos tinkamos sąlygos.
2. 1 dalies tikslais tinkamų sąlygų sudarymas reiškia būtinus ir tinkamus pakeitimus ir koregavimus, dėl kurių neatsiranda neproporcinga našta ir kurių reikia konkrečiu atveju siekiant užtikrinti, kad asmuo su negalia lygiomis sąlygomis su kitais asmenimis turėtų teisę į socialinės apsaugos priemonę (ir ja naudotųsi), turėtų galimybę gauti išsilavinimą ir naudotis prekėmis bei paslaugomis, kuriems taikoma ši direktyva, ir prekių tiekimu bei paslaugų teikimu, kuriems taikoma ši direktyva.
3. Aprūpinant būstu pagal 1 ir 2 dalis nereikalaujama, kad paslaugų teikėjas padarytų struktūrinių patalpų pakeitimų arba už juos sumokėtų. Pagal nacionalinę teisę ir praktiką aprūpinimo būstu paslaugų teikėjas sutinka su tokiais pakeitimais, jei jie finansuojami iš kitų šaltinių ir jais nenustatoma neproporcinga našta.
4. Šio straipsnio nuostatos nedaro poveikio Sąjungos teisės nuostatomis dėl tam tikrų prekių ar paslaugų prieinamumo ar tinkamų sąlygų sudarymo.

5. Siekiant įvertinti, ar priemonėmis, kurios būtinos siekiant laikytis šio straipsnio, būtų nustatoma neproporcinga našta, visų pirma atsižvelgiama į:
- a) subjekto, kuriam tenka vykdyti pareigą, dydį, išteklius, pobūdį ir grynąją apyvartą bei grynąjį pelną;
 - aa) tinkamos ir būtinos priemonės nesuteikimo neigiamą poveikį asmeniui su negalia;
 - b) numatomas su tinkama ir būtina priemone susijusias išlaidas;
 - c) numatomą naudą asmenims su negalia apskritai, atsižvelgiant į naudojimosi atitinkamomis prekėmis ir paslaugomis dažnumą bei trukmę ir į santykių su pardavėju arba paslaugų teikėju dažnumą ir trukmę;
 - ca) viešojo finansavimo sumą, kurią subjektas, kuriam tenka vykdyti pareigą, gali gauti, kad taikytų tinkamą ir būtiną priemonę;
 - d)
 - e) atitinkamo kilnojamojo ar nekilnojamojo turto istorinę, kultūrinę, meninę ar architektūrinę vertę ir
 - f) atitinkamų priemonių saugą ir įgyvendinamumą.

Našta nelaikoma neproporcinga, jei ji pakankamai sumažinama atitinkamos valstybės narės taikomomis su negalia susijusios politikos priemonėmis.

2.

3.

5 straipsnis
Pozityvioji diskriminacija

1. Siekiant užtikrinti visišką lygybę praktikoje, vienodo požiūrio principas nekludo valstybėms narėms toliau taikyti ar patvirtinti konkrečias priemones, kuriomis siekiama užkirsti kelią su religija ar tikėjimu, negalia, amžiumi ar seksualine orientacija susijusiai nepalankiai padėčiai arba panaikinti neigiamą jos poveikį.

6 straipsnis
Būtiniausi reikalavimai

1. Valstybės narės gali priimti arba toliau taikyti nuostatas, kurios būtų palankesnės vienodo požiūrio principo apsaugai, nei nustatyta šioje direktyvoje.
2. Šios direktyvos įgyvendinimas jokiais aplinkybėmis nesuteikia pagrindo sumažinti apsaugos nuo diskriminacijos lygį, kurį valstybės narės jau užtikrina srityse, kurioms taikoma ši direktyva.

II SKYRIUS

TEISIŲ GYNIMO PRIEMONĖS IR VYKDYMO UŽTIKRINIMAS

7 straipsnis

Teisių gynimas

1. Valstybės narės užtikrina, kad vykdant šioje direktyvoje nustatytas pareigas visiems asmenims, manantiems, kad jie nukentėjo, nes jiems nebuvo taikomas vienodo požiūrio principas, būtų prieinamos teisminės ir (arba) administracinės procedūros, įskaitant, kai jos mano, kad tai tikslinga, alternatyvaus ginčų sprendimo procedūros, net pasibaigus santykiams, kurių metu buvo tariamai diskriminuojama.
2. Valstybės narės užtikrina, kad asociacijos, organizacijos ar kiti juridiniai asmenys, kurie pagal jų nacionalinėje teisėje nustatytus kriterijus yra teisėtai suinteresuoti, kad būtų užtikrintas šios direktyvos nuostatų laikymasis, galėtų skundo pateikėjo vardu arba jį remdami, gavę to asmens sutikimą, dalyvauti šioje direktyvoje nustatytų prievolių vykdymui užtikrinti numatytose teisminėse ir (arba) administracinėse procedūrose.
3. 1 ir 2 dalimis nedaromas poveikis nacionalinėms taisyklėms, susijusioms su ieškinių dėl vienodo požiūrio principo taikymo pareiškimo terminais.
4. Ši nuostata nedaro poveikio Tarybos direktyvos (ES) 2024/1499/ES 10 straipsnio taikymui.

8 straipsnis
Įrodinėjimo pareiga

1. Valstybės narės, atsižvelgdamos į nacionalines teismų sistemas, imasi tokių priemonių, kurios būtinos norint užtikrinti, kad tais atvejais, kai asmenys, manantys, kad jie nukentėjo, nes jiems nebuvo taikomas vienodo požiūrio principas, teismui arba kitai kompetentingai institucijai nurodo faktines aplinkybes, į kurias atsižvelgiant galima daryti prielaidą, jog buvo diskriminuojama, atsakovas turėtų įrodyti, kad diskriminacijos draudimas nebuvo pažeistas.
2. 1 dalis nekliudo valstybėms narėms nustatyti ieškovams palankesnes įrodinėjimo taisykles.
3. 1 dalis netaikoma baudžiamajam procesui.
4. Valstybės narės gali nuspręsti 1 dalies netaikyti procesams, kuriuose bylos faktines aplinkybes tiria teismas arba kitas kompetentingas organas.
5. Šio straipsnio 1, 2, 3 ir 4 dalys taip pat taikomos pagal 7 straipsnio 2 dalį pradėtiems teismo procesams.

9 straipsnis
Viktimizacija

Valstybės narės savo nacionalinėse teisės sistemose nustato tokias priemones, kurios būtinos norint apsaugoti fizinius asmenis nuo priešiško požiūrio ar neigiamų pasekmių, atsirandančių dėl skundo arba proceso, kuriuo siekiama užtikrinti vienodo požiūrio principo laikymąsi.

10 straipsnis
Informacijos platinimas

Valstybės narės užtikrina, kad visoje jų teritorijoje atitinkamiems asmenims tinkamomis priemonėmis būtų pranešta apie pagal šią direktyvą priimtas nuostatas ir jau galiojančias susijusias nuostatas.

11 straipsnis
Dialogas su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais

Siekdamos skatinti vienodo požiūrio principo taikymą, valstybės narės skatina dialogą su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, kurie pagal jų nacionalinę teisę ir praktiką yra teisėtai suinteresuoti prisidėti prie kovos su diskriminacija šioje direktyvoje numatytais pagrindais ir srityse, kuriose taikoma ši direktyva.

12 straipsnis

III SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

13 straipsnis

Laikymasis

Valstybės narės imasi priemonių, būtinų užtikrinti, kad šios direktyvos taikymo srityje būtų laikomasi vienodo požiūrio principo, visų pirma kad:

- a) būtų panaikinti vienodo požiūrio principui prieštaraujantys įstatymai ir kiti teisės aktai;
- b) būtų arba galėtų būti paskelbtos negaliojančiomis, arba būtų iš dalies pakeistos vienodo požiūrio principui prieštaraujančios sutartinės nuostatos, įmonių vidaus taisyklės ir taisyklės, kuriomis reglamentuojama pelno siekiančių arba ne pelno asociacijų veikla.

14 straipsnis

Sankcijos

Valstybės narės nustato sankcijų, taikomų pažeidus pagal šią direktyvą priimtas nacionalines nuostatas, taisykles ir imasi visų būtinų priemonių užtikrinti, kad šios sankcijos būtų taikomos. Sankcijos gali apimti kompensacijos, kuri negali būti ribojama iš anksto nustatant didžiausią viršutinę ribą, sumokėjimą, ir jos turi būti veiksmingos, proporcingos bei atgrasomos.

14a straipsnis

Lyčių aspekto integravimas

Įgyvendindamos šią direktyvą valstybės narės atsižvelgia į tikslą panaikinti vyrų ir moterų nelygybę ir skatinti vyrų ir moterų lygybę.

14b straipsnis

Direktyvos 2024/1499/ES

(Direktyvos, priimtos remiantis COM/2022/689 final) daliniai pakeitimai

Direktyva 2024/1499/ES iš dalies keičiama taip:

- 1) 1 straipsnio 1 ir 2 dalyse, 4 straipsnyje, 5 straipsnio 1 ir 2 dalyse, 8 straipsnio 1 dalyje, 10 straipsnio 1 dalyje, 15 straipsnyje ir 16 straipsnio 2 ir 4 dalyse žodžiai „direktyvose 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB ir 2004/113/EB“ pakeičiami žodžiais „direktyvose 79/7/EEB, 2000/43/EB, 2000/78/EB, 2004/113/EB ir XX/XX (*Direktyva, priimta remiantis COM/2008/0426 final*)“.
- 2) 6 straipsnio 1 dalyje žodžiai „Direktyvos 79/7/EEB 4 straipsnyje, Direktyvos 2000/43/EB 2 straipsnyje, Direktyvos 2000/78/EB 2 straipsnyje ir Direktyvos 2004/113/EB 4 straipsnyje“ pakeičiami žodžiais „Direktyvos 79/7/EEB 4 straipsnyje, Direktyvos 2000/43/EB 2 straipsnyje, Direktyvos 2000/78/EB 2 straipsnyje, Direktyvos 2004/113/EB 4 straipsnyje arba Direktyvos XX/XX (*Direktyvos, priimtos remiantis COM/2008/0426 final*) 2 straipsnyje“.

15 straipsnis

Įgyvendinimas

1. Valstybės narės užtikrina, kad įsigaliojusių įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad šios direktyvos būtų laikomasi ne vėliau kaip ... [3 metai po priėmimo]. Apie tai jos nedelsdamos praneša Komisijai ir pateikia Komisijai tų teisės aktų nuostatų tekstus.

Valstybės narės, priimdamos tas nuostatas, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.

2. Kalbant apie 4a straipsnį, valstybės narės turi teisę pasinaudoti 1 dalyje nurodyto perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpio pratęsimu ne daugiau kaip dvejiems metams. Tuo tikslu valstybės narės praneša Komisijai ir nurodo atitinkamą perkėlimo į nacionalinę teisę datą ne vėliau kaip [3 metai po priėmimo].
- 3.
4. Valstybės narės skatina rinkti su vienodo požiūrio taikymu ir nediskriminavimu susijusius duomenis. Duomenys renkami laikantis nacionalinės teisės aktų ir praktikos ir pagal taikytiną Sąjungos teisę, visų pirma pagal Reglamentą (ES) 2016/679 (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas).

16 straipsnis

Ataskaita

1. Valstybės narės ne vėliau kaip ... [ketveri metai po 15 straipsnio 1 dalyje numatytos dienos] ir po to kas penkerius metus Komisijai pateikia visą informaciją, būtiną, kad Komisija galėtų Europos Parlamentui ir Tarybai parengti ataskaitą dėl šios direktyvos taikymo.
2. Komisijos ataskaitoje atitinkamai atsižvelgiama į nacionalinių lygybės įstaigų, atitinkamų suinteresuotųjų subjektų ir ES pagrindinių teisių agentūros nuomones. Remiantis lyčių aspekto integravimo principu, kaip nustatyta Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 8 straipsnyje, šioje ataskaitoje, *inter alia*, pateikiamas priemonių, kurių imtasi, poveikio moterims ir vyrams vertinimas. Atsižvelgus į gautą informaciją, prireikus į šią ataskaitą įtraukiami pasiūlymai peržiūrėti ir atnaujinti šią direktyvą.

17 straipsnis

Įsigaliojimas

Ši direktyva įsigalioja jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* dieną.

14b straipsnis taikomas nuo ... [*šios direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpio pabaiga*].

18 straipsnis

Adresatai

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.
